

Н. О. Федорук

магістрантка II року навчання, спеціальність 081 Право,

ОНУ імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: д.ю.н., проф. кафедри кримінального права,

кримінального процесу та криміналістики О. М. Миколенко

**«ЗАВЕРШЕННЯ» ТА «ЗАКІНЧЕННЯ» ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ: ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ
ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Чинна редакція Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК України) від 13 квітня 2012 року містить два, на перший погляд схожі, проте за процесуально-правовим значенням різні поняття, а саме «закінчення досудового розслідування» та «завершення досудового розслідування». Важливим, і, в той же час, проблемним практичним питанням залишається встановлення чіткої диференціації цих двох понять, адже «закінчення» та «завершення» як, умовно кажучи, два етапи досудового розслідування породжують різні правові наслідки для процесуальних прав та обов'язків учасників кримінального провадження. З огляду на зазначене, обрану тему дослідження вважаємо актуальною.

В основі різниці між цими поняттями лежить критерій здійснення певних процесуальних дій стороною обвинувачення, що вказують на момент або завершення, або закінчення досудового розслідування.

Так, момент закінчення досудового розслідування як стадії кримінального провадження визначений законодавцем у п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України, де закріплено, що «...досудове розслідування

закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності». Схожі положення містить і норма у ч. 2 ст. 283 КПК України [1].

Тепер спробуємо віднайти норму, яка б вказувала на момент завершення досудового розслідування. Проаналізувавши норми КПК України, знаходимо дві основні статті, а саме ст. 110 та ст. 290, на які слід звернути увагу в контексті встановлення моменту, коли досудове розслідування слід вважати завершеним. Одразу зазначаємо, що тлумачення вказаних статей має спірний практичний характер, адже не всі юристи-практики одностайно розуміють їх дійсний зміст. З приводу цього, ми приєднуємось до позиції адвоката А. Ю. Іванця.

На його думку, помилковою є та позиція, коли сторона обвинувачення, керуючись положеннями ст. 290 КПК України, пов'язує момент завершення досудового розслідування із відкриттям матеріалів досудового розслідування. Він акцентує, що зазначена стаття має дещо інший підтекст – регламентування порядку відкриття сторонами матеріалів досудового розслідування, і не має на меті відтворення вказівки на момент його завершення. На його переконання «...норма, якою чітко і неоднозначно визначено момент завершення досудового розслідування, закріплена в ч. 4 ст. 110 КПК України» [2]. Розглянемо зазначену статтю КПК України.

Відповідно до ч. 4 ст. 110 КПК України «Обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у

вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування» [1]. Тобто, у змісті даної статті законодавець чітко вказує, що саме складання прокурором обвинувального акту, а не інша процесуальна дія є моментом завершення досудового розслідування. Та незважаючи на це, питання, що ж слід вважати моментом завершення досудового розслідування: відкриття сторонами матеріалів на даному етапі або ж складення прокурором обвинувального акту, досі залишається відкритим, а отже потребує подальшого доопрацювання законодавцем.

Отже, як бачимо, визначення самого лише моменту завершення досудового розслідування як основного критерію відмежування даного явища від закінчення досудового розслідування несе в собі проблемне дискусійне питання в контексті правильного розуміння і співставлення змісту статей 290 та 110 КПК України.

Проблемним практичним питанням в контексті завершення/закінчення досудового розслідування досі залишається й використання учасниками кримінального провадження певних процесуальних прав у зазначений період.

Наприклад, В. Михайленко, запевняє, що наразі прокурори, або ж слідчі, що діють за дорученням прокурорів стикаються із низкою складнощів щодо здійснення своїх повноважень від моменту завершення до закінчення досудового розслідування.

Так, аналіз змісту ч. 3 ст. 37 КПК України, де зазначається, що прокурор є повноважним у кримінальному провадженні з його початку до завершення породжує у нас та у В. Михайленко справедливе питання з приводу того «...Чи може буквально

тлумачення цієї норми призвести до того, що будь-яке рішення або дія прокурора в цей період є незаконними, адже винесене/здійснена поза межами його повноважень». Також суддя наголошує й на тому, що подібні складнощі із використанням процесуальних прав у період після завершення, але до закінчення досудового розслідування відчують на собі, окрім прокурорів, й такі учасники кримінального провадження як потерпілий, підозрюваний, обвинувачений. Це стосується насамперед ознайомленням із матеріалами досудового розслідування, поданням відповідних клопотань зазначеними особами тощо [3].

Однак звернімо увагу й на те, що певні проблемні питання, які існували раніше з приводу здійснення процесуальних прав учасниками кримінального провадження в окреслений період досудового розслідування наразі вичерпані. Наприклад, досить тривалий час відкритим залишалось питання правомірності збирання доказів після завершення досудового розслідування, та, як наслідок, визнання їх допустимими у контексті положень чинного КПК України. Проте майже рік тому крапку у даному питанні поставив висновок в постанові колегії суддів Третьої судової палати ККС від 17.02.2021 року у справі № 344/6630/17.

Так, вивчивши та дослідивши матеріали справи, ККС вказав, що «слідчі дії вчинені відповідно до вимог кримінального процесуального закону, оскільки «кінцевим моментом строку досудового розслідування є його закінчення, як це передбачено в ст. 219 Кримінального процесуального кодексу, та не має точок дотику із завершенням досудового розслідування». До того ж «законодавчі

обмеження на проведення слідчих (розшукових) дій «прив'язані» саме до закінчення, а не завершення досудового розслідування» [4].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можемо зазначити наступне. Завершення та закінчення досудового розслідування не є тотожними поняттями. Вони виступають окремими, самостійними етапами, що здійснюються в межах досудового розслідування. Із завершенням та закінченням досудового розслідування законодавець пов'язує різні процесуально-правові наслідки, що вказує на особливу важливість розуміння правової різниці між зазначеними категоріями.

Наразі, нагальною проблемою в контексті завершення/закінчення досудового розслідування виступає реалізація учасниками кримінального провадження своїх процесуальних прав у період, що триває із завершення до закінчення досудового розслідування. Така ситуація вказує, що окремі положення чинного КПК України щодо завершення/закінчення досудового розслідування потребують негайного доопрацювання для забезпечення ефективного функціонування на практиці.

Список використаної літератури

1. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. «The show must go on», або чому закінчення досудового розслідування не завжди є остаточним. *Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета online»*: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta->

proces/the-show-must-go-on-abo-chomu-zakinchennya-dosudovogo-rozsliduvannya-ne-zavzhdi-e-ostatochnim.html.

3. Завершення і закінчення досудового розслідування: гра слів чи різні етапи досудового розслідування. *Національна Асоціація Адвокатів України. Рада адвокатів Київської області*: веб-сайт. URL: <https://radako.com.ua/news/zavershennya-i-zakinchennya-dosudovogo-rozsliduvannya-gra-sliv-chi-rizni-etapi-dosudovogo>.

4. Чим відрізняється закінчення від завершення досудового розслідування з погляду допустимості доказів? *Газета «Закон і Бізнес»*: веб-сайт. URL: <https://zib.com.ua/ua/147094.html>.